NLAB

Mali igrač

Košarkaška bajka o prijateljstvu, učenju i odgovornosti

Hrvatsko izdanje · 27. listopada 2026.

I

Crtež

Bilo je pet ujutro, u dvorani koja nije zaslуživala ime.

Sat iza zapisničkog stola stao je na 2:42. Jedan koš bio je malo nagnut prema zidu. Cijela je zgrada mirisala na gumeni pod i na kavu koja je bila topla prije nekoliko sati.

Veći dio noći provela sam budna, prepisujući bilješke s naše prve utakmice. Izgubile smo dvadeset i tri razlike. U bilješkama sam krivila naš raspored na terenu, naše odluke i naš trud, tim redom. Svaka nova verzija imala je više pojedinosti. Nijedna nije objašnjavala zašto me Mara prestala gledati još prije poluvremena.

Glas se javio tik uz moj lakat i na trenutak me trgnuo.

„Možeš li mi nacrtati igrača koji uči?“

Podigla sam pogled.

Uz rub zapisničkog stola stajao je dječak. Imao je možda dvanaest godina. Nije nosio ni turnirski broj ni klupske boje. Kraj nogu mu je stajala mala, izlizana torba. Kroz jedan patentni zatvarač bila je provučena i zavezana zelena vrpca. Stajao je potpuno mirno.

Dječak je čekao.

„Košarkaša?“

„Ako to pomaže.“

Okrenula sam jedan od svojih zapisnika i nacrtala igrača koji drži loptu. Figura je stajala uspravno, u ravnoteži, spremna.

Dječak ju je pažljivo pogledao.

„To je igrač koji čeka.“

Pogledala sam ponovno. Bio je u pravu. Igrač je čekao zvižduk, uputu ili dopuštenje da počne.

Pokušala sam drugi put. Savila sam mu koljena, stavila loptu u obje ruke i nacrtala oči koje gledaju prema zamišljenom košu.

„To je igrač koji zna što treba raditi“, rekao je dječak.

„Zar učenje ne služi upravo tome?“

„Poslije, možda.“

Pokušala sam i treći put. Ovaj je igrač snažno driblao, pognute glave, stisnute čeljusti, kao da bi mu lopta svakog trena mogla pobjeći.

Dječak je odmahnuo glavom. „Ne izgleda kao da to voli.“

„Moraš li nešto voljeti da bi to naučio?“

Prsti su mu pronašli zelenu vrpcu na torbi. Dugo mu je trebalo da odgovori.

„Ne znam. To je jedna od stvari koje sam došao saznati.“

Spustila sam olovku. „Onda ga ti nacrtaj.“

„Ne znam. Zato sam i zamolio tebe.“

Ima djece koja se posrame kad se odrasla osoba uzruja. Ima i djece koja se uplaše. Ovaj je dječak samo pričekao da mi nestrpljivost prođe.

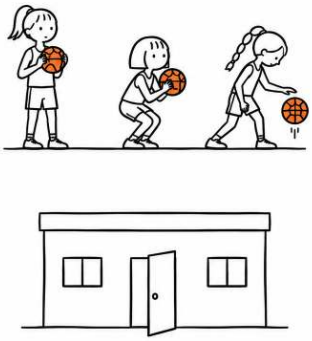
Pokušala sam sa stopalom koje stiže pola sekunde prekasno, s rukom koja poseže za nepoznatim dodavanjem. Na papiru je to izgledalo kao nespretnost. Kad bih to ispravila, osjećaj učenja bi nestao.

Naposljetku sam nacrtala četiri zida, krov, dva visoka prozora i odškrinuta vrata.

„Eto“, rekla sam. „Igrač koji uči je unutra.“

Dječak se nagnuo bliže. Ramena su mu se malo spustila.

„Da“, rekao je. „Unutra ima dovoljno mjesta za učenje.“

Unutra je bilo mjesta za učenje.

Sjeo je na pod pokraj zapisničkog stola.

„Zar ne bi trebao biti sa svojom ekipom?“ pitala sam.

„A gdje je tvoja?“

Na drugom kraju grada naše su igračice spavale u jeftinom hotelu, uvjerene da ću znati što raditi kad se probude. Okrenula sam bilješke s utakmice licem prema dolje.

„Je li tvoje ime na nekom popisu?“ pitala sam. „Ekipa, broj?“

„Nije.“

Rekao je to onako kako druga djeca izgovaraju svoje ime.

Izvukla sam stolicu pokraj svoje. Najprije je podigao torbu, pažljivo, da mu kopča ne struže po podu, i sjeo pokraj mene.

Pokvareni sat i dalje je pokazivao 2:42.

Tako sam upoznala dječaka bez broja.

II

Tri koša

Dječak je još bio tamo kad su stigle čistačice.

Kretale su se oko njega s mopovima i kolicima za smeće. Podizao je noge kad im je trebao pod ispod njih i spuštao ih kad bi prošle. Jedna ga je pitala čiji je. Rekao je: „Danas ničiji“, a njoj se to, za jedan turnir, očito učinilo sasvim razumnim odgovorom.

„Pa zašto si onda ovdje?“ pitala sam kad je otišla.

„Htio sam vidjeti kako uče pravi igrači.“

„Želiš postati bolji?“

„Mislio sam da bi to moglo pomoći.“

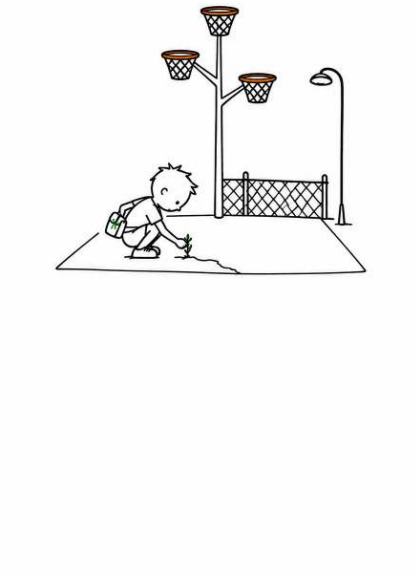
Pogledao je prema terenima. Na većini su svjetla još bila ugašena.

„Imaš li ti svoj teren?“ pitao je.

Pomislila sam na terene koje sam neko vrijeme posuđivala, unajmljivala, pokušavala unajmiti i s kojih su me tjerali. „Nemam nijedan svoj.“

„Ja imam.“

Malo-pomalo, njegov se teren slagao od onoga što je pričao. Bio je vani, iza niza garaža, betonski, s ogradom duž jedne strane i uličnom svjetiljkom koja se zimi palila prekasno. Nije bio ni velik ni malen. Preko linija se protezala pukotina. Kiša se skupljala u lijevom kutu.

Poznavao je svaku pukotinu.

U sredini je stajao jedan jedini metalni stup. Iz njega su se granala tri kraka, na svakom ploča i obruč, i svaki je gledao prema drugom rubu terena.

„Tko gradi takav teren?“

„Netko tko je imao novca samo za jedan stup.“

S bilo kojeg koša, to je bio pola terena. Ali prema drugom košu nisi mogao prečacem. Morao si krenuti ispod jednog koša, obići stup duljim putem, pokraj trećeg koša u sredini, i izaći do onoga na drugom kraju. Tek je tada pola terena postajalo cijeli teren.

Prva je ploča bila izlizana od vremena, ali ravna. Goli metalni obruč nije imao mrežicu.

„Taj koristim za hvatanje“, rekao je. „Bacam loptu o ploču iz svih kutova. Bez mrežice mogu je baciti o ploču i ispod obruča. Važno je samo da je uhvatim.“

Druga je ploča stajala nakrivo, a obruč joj je s jedne strane bio povučen prema dolje. S iskrivljenog obruča neravno je visjela stara mrežica.

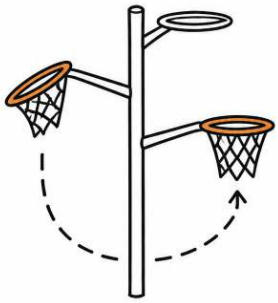
„Taj ti nikad ne vrati loptu onako kako očekuješ. Ondje smo koš i ja, jedan na jedan. Tko prvi do deset.“ Gotovo se nasmijao. „Uglavnom on pobijedi.“

„Zašto ne popraviš obruč?“

„Na njemu najviše naučim.“

Treći je koš bio održavan kako treba: ploča ravna, obruč okrugao i vodoravan, i svaka petlja na mrežici čitava.

„Taj držim savršenim da ne zaboravim kakav je osjećaj kad je nešto savršeno.“

Duljim putem postajao je cijeli teren.

Prsti su mu pronašli zelenu vrpcu na torbi.

„Koristi li još netko taj koš?“ pitala sam.

„Netko manji. Obično stigne prije mene.“

Prsti su mu ostali na vrpci. Čekala sam da kaže još nešto, ali počeo mi je pričati o pukotini na terenu.

„Tko te svemu tome naučio?“

„Koševi.“

„Koševi nikoga ne mogu učiti.“

„Zašto onda stalno stavljaš igrače pokraj njih?“

Izvadila sam bilježnicu. Promatrao je olovku.

„Hoćeš li zapisati ovo što sam rekao?“

„Možda.“

„A hoćeš li to i isprobati?“

Zamišljeno sam pogledala preko bilježnice prema terenu.

Rekao mi je da svako jutro, prije nego što počne vježbati, obiđe svoj teren. Traži razbacano kamenje, nove pukotine i korov koji niče između linija.

„Ako iščupaš korov dok je malen, izađe i korijen“, rekao je. „Ako pričekaš, otkine se i ponovno izraste. Nakon nekog vremena pomisliš da mu je tu mjesto.“

„Dogodi li ti se da preskočiš jutarnju provjeru?“

„Ponekad propustim.“

Laknulo mi je kad sam to čula. Već sam se počela pitati zaboravlja li on ikad išta.

„A što bude kad preskočiš dan?“

„Teren je i sutradan tu.“

„Teren te uvijek čeka“, rekao je. „To je jedan od razloga da ga imaš.“

Jedna od čistačica progurala je široki mop između nas i izbrisala nam tragove s lakiranog poda.

III

Gdje ili kada

U šest su počele stizati prve ekipe.

Vrata su se otvarala. Torbe su padale na pod. Lopte su bježale iz kolica i netko ih je dozivao natrag. Treneri su prelazili dvoranu noseći kavu i samouvjerenost.

Dječak je promatrao djevojčicu koja je s ocem vježbala utrčavanje. Trčala je s krila prema košu. Lopta je udarila u zid iza nje.

„Ponovno“, rekao je otac.

Potrčala je brže. Drugo dodavanje pogodilo ju je u rame.

„Nisi na pravom mjestu.“

Dječak me pogledao. „Je li stvarno?“

„Lopta bi je trebala dočekati kod obruča.“

„Znam. Ali je li problem gdje je dočeka, ili kada?“

„Molim?“

„Gdje ona ide. Kada ide lopta.“

Djevojčica je stizala na pravo mjesto, ali lopta je stizala nakon nje. Otac joj je ispravio putanju. Ona je istu putanju pretrčala pažljivije. Dodavanje je opet zakasnilo.

„Kada“, rekla sam.

Dječak je kimnuo.

Prišla sam prije nego što sam odlučila prići. „Smijem li nešto isprobati?“

Otac je pogledao moju majicu, pa loptu u svojim rukama. „Izvolite.“

Zamolila sam djevojčicu da ponovi isto utrčavanje. Ovaj put sam ocu rekla da pusti loptu onog trena kad ona prijeđe liniju za tricu. Lopta joj je stigla u ruke ispod koša.

Na njezinu licu nije bilo slavlja. Bilo je prepoznavanja.

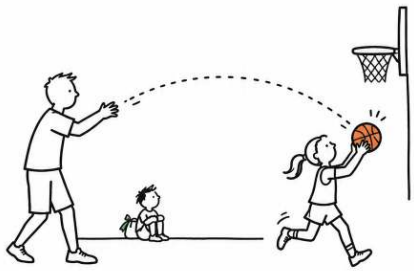
Otac je rekao: „To joj i ja govorim.“

Djevojčica je držala loptu. „Ti si mi govorio kamo trčati.“

Otvorio je usta, a onda pogledao liniju koju je prešla.

„Možemo li još jednom?“ pitao me.

Na sljedećem utrčavanju pustio je loptu ranije. Uhvatila ju je ispod koša i vratila mu je.

Ovaj put lopta joj je stigla u ruke.

Vratila sam se do zapisničkog stola.

„Nije joj to govorio“, rekao je dječak.

„Nije.“

„Zašto je mislio da jest?“

„Zato što se odrasli često sjećaju upute koju su htjeli dati, a ne one koju su zaista dali.“

„Rade li to i treneri?“

„Treneri osobito.“

Iza nas otac je pitao: „Je li ovo bilo bolje?“ Ovaj put je pričekao njezin odgovor.

Nakon toga me dječak promatrao pažljivije.

„Na jučerašnjoj utakmici“, rekla sam, „stalno smo se usredotočivale na *gdje*. Možda je pravo pitanje bilo *kada*.“

„Možda.“

„Ne zvučiš uvjereno.“

„Nisam gledao utakmicu.“

Bio je to prvi put tog jutra da netko nije htio imati mišljenje o njoj.

Okrenula sam bilješke licem prema gore. Pokraj RASPORED napisala sam TAJMING.

Bila je to prva iskrena bilješka koju sam napravila cijele noći.

IV

Soba s peharima

Direktor turnira pronašao nas je u pola sedam.

Nosio je slušalice s mikrofonom, iako nitko nije govorio u njih. Pogledao je dječaka, pa svoju podlogu s popisima.

„Ime? Ekipa? Broj?“

Dječak nije imao ništa od toga.

„Djeca ne smiju sjediti pokraj zapisničkog stola bez akreditacije“, rekao je direktor.

„A gdje smije sjediti?“ pitala sam.

Direktor je pokazao prema hodniku. „Bilo gdje, samo ne ovdje.“

Tako smo krenuli.

Hodnik je završavao sobom sa staklenim zidovima iza kojih su stajali pehari s ranijih turnira. Police su bile pune pehara. Fotografije su prekrivale sav preostali prostor. Na svakoj fotografiji u sredini je stajao trener koji je pobijedio.

Unutra je jedan čovjek slagao medalje u ravne redove.

„Uranili ste“, rekao je. „Dobro. Pobjednici uvijek uraniju.“

Prepoznao me i pitao za naš poraz. Prije nego što sam stigla odgovoriti, sam je ponudio objašnjenje.

„Nisu to dovoljno željele.“

Dječak je pogledao medalje. „Koliko je dovoljno?“

Čovjek se nasmiješio. „Više od druge ekipe.“

„Kako se vidi želja?“

„Vidi se po pobjedi.“

„Kako onda znate prije utakmice?“

Čovjek je prestao ravnati medalje.

Pokušala sam ga spasiti. „Želi reći da se igrači moraju boriti.“

„Znam što znači boriti se“, rekao je dječak. „Ne znam kako poraz dokazuje da je netko manje želio.“

Čovjek je uzeo zlatnu medalju i pružio je prema njemu.

„Ovo dokazuje.“

„A što dokazuje srebrna?“

„Da je netko bio drugi.“

„Jesu li oni željeli srebro?“

„Nitko ne želi srebro.“

„Onda želja ne može biti ono što odlučuje.“

U sobi je postalo vrlo tiho, za mjesto u kojem je bilo toliko pobjeda.

Nije posegnuo za medaljom.

Čovjek se okrenuo prema meni. „Je li on s vama?“

„Nije“, rekla sam.

Odgovor je došao prebrzo. Dječak je pogledao mene, pa medalju.

Čovjek je nastavio slagati medalje. „Dobro. Takva su pitanja zarazna.“

Izašli smo iz sobe s peharima.

U hodniku je dječak rekao: „Želiš li danas pobijediti?“

„Jako.“

„Onda je on malo bio u pravu?“

„Malo.“

„U čemu?“

Razmišljala sam o tome dulje nego što sam očekivala. „Želja je važna. Samo se ne može izmjeriti medaljom.“

Kimnuo je. Onda je rekao: „Mogla si reći da sam s tobom.“

„Jedva te poznajem.“

„To je točno.“

V

Video soba

Sljedeća su vrata bila otvorena.

Unutra je šest trenera gledalo jučerašnje utakmice na šest ekrana. Svi su nosili slušalice. Igrači na ekranima bili su prekriveni krugovima, strelicama, kutovima i oznakama u boji.

Jedan mi je trener mahnuo da uđem. „Izdvojili smo isječke s vaše utakmice.“

Pokazao mi je jedan napad iz druge četvrtine. Naša je bekica primila loptu na krilu, oklijevala i vratila je natrag. Trener je zaustavio sliku.

„Loša odluka.“

Tom je trenutku dodijelio crvenu oznaku.

„Što je trebala napraviti?“ pitao je dječak.

„Napasti slobodan prostor.“

„Je li prostor bio slobodan?“

Trener je vratio snimku tri sekunde unatrag. „Evo.“

„Bio je slobodan prije nego što je uhvatila loptu.“

„Upravo tako. Bila je prespora.“

„Je li ga mogla vidjeti?“

Trener je povećao snimku iz ptičje perspektive. Odozgo, sa stropa, sve se vidjelo.

„To svatko može vidjeti.“

Dječak je pokazao na igračicu u obrani, između naše bekice i slobodnog prostora.

„Mi vidimo preko nje“, rekao je. „A tvoja igračica?“

„Trebala je vidjeti.“

„Je li joj itko pokazao gdje i kako gledati?“

Trener nije odgovorio.

Dječak je zadržao prst na ekranu, na prostoru koji je igračica u obrani zaklanjala. „Onda to možda nije ni pogreška“, rekao je polako. „Možda još ne zna prepoznati slobodan prostor. Ili zna, a iz kuta iz kojeg je gledala, taj se prostor nije vidio.“

Prešao je noktom palca preko zelene vrpce. „I ja sam nekome govorio da mora vidjeti ono što još nije mogla vidjeti.“

Trener nije ništa rekao. Promijenio je oznaku iz crvene u žutu. Bila je to mala promjena, ali sam je primijetila.

Je li ga mogla vidjeti?

Na drugom su ekranu brojke pokazivale svako dodavanje, svaki šut, svako trčanje, svaku pogrešku od prethodnog dana: svaki korak koji je itko napravio. Brojke su bile lijepe. Zbog njih su utakmice izgledale kao da su cijelo vrijeme znale što znače.

„Koja joj brojka danas pomaže?“ pitao je dječak.

„Sve“, rekao je drugi trener.

„Ne može ih sve ponijeti na teren.“

„Zato ima nas.“

Pogledala sam zaustavljenu sliku svoje bekice. Na poluvremenu sam od nje tražila jedanaest ispravaka. Mogla sam ih nabrojiti napamet. Nisam se mogla sjetiti je li ona išta rekla.

„Je li ti rekla što je vidjela?“ pitao me dječak.

„Nije.“

„Jesi li je pitala?“

„Nisam.“

Više nije ništa rekao. Ustao je i pričekao me kraj vrata.

Prije nego što smo otišli, zamolila sam za snimku. Trener mi ju je poslao na mobitel, bez ijedne oznake.

Pogledala sam je u hodniku. Bez strelica morala sam je pogledati tri puta da pronađem slobodan prostor.

VI

Igrač koji je odustao

Na povratku iz video sobe prošli smo pokraj Terena pet.

Igrala se posljednja minuta jedne utakmice. Za zapisničkim stolom sjedio je visok mladić od oko sedamnaest godina, s volonterskom akreditacijom oko vrata. Vodio je vrijeme ne podižući pogled. Pokraj zapisnika ležala je debela bilježnica mekih, savijenih korica.

Dječak je zastao.

„On ne gleda utakmicu“, rekao je.

„Radi.“

„Ni to ne gleda.“

Oglasila se sirena. Ekipe su se rukovale, a sljedeće dvije počele su se zagrijavati. Volonter je ostao gdje je bio. Sjeli smo za kraj njegova stola.

„Igraš li?“ pitao ga je dječak.

„Igrao sam.“

„Zašto si prestao?“

„Trener mi nije vjerovao.“

„Zašto?“

„Zato što nisam napredovao.“

„A zašto nisi napredovao?“

„Zato što me nije puštao igrati.“

Krug se zatvorio. Slušala sam razne verzije te priče mnogo puta, obično sa sigurne strane stola.

Dječak je pogledao bilježnicu. „Što je unutra?“

Stariji igrač okrenuo ju je prema nama. Stranica za stranicom, sitnim, pažljivim rukopisom: datumi, a ispod svakog datuma rečenice. *Lakat unutra. Drži loptu više. Ne gledaj prema klupi. Gledaj slabu stranu. Šutiraj samouvjereno. Uspori. Brže.* Neki su redovi bili precrtani. Neki su bili

napisani dvaput.

„Sve što su mi treneri govorili“, rekao je. „Četiri godine. Sve sam zapisivao da ne zaboravim.“

„I jesi li zaboravio?“

„Nisam. U tome je bio problem.“ Zatvorio je bilježnicu. „Pred kraj, kad god bih uhvatio loptu, sve mi je to bilo u glavi odjednom. Ne možeš igrati s četrdeset stranica u glavi.“

„Jesu li bili u krivu?“

„Uglavnom su bili u pravu.“

„Što onda nije bilo u redu?“

Razmislio je. „Nitko mi nikad nije rekao što je od toga važno i kada. A svaki put kad bih nešto pokušao sam, pojavila bi se nova stranica.“

Dječak se okrenuo prema meni. „Je li netko ikad zbog tebe odustao?“

Bilježnica starijeg igrača ležala je između nas. Nisam skidala pogled s njezinih savijenih korica.

„Vjerojatno i više puta“, rekla sam. „Ali za jednog sam sigurna. Dječak koji nije znao položiti lijevom rukom. Mislila sam da je dobar. Zamolila sam ga da subotom dolazi ranije, dijelom da ga naučim, a dijelom da vidim želi li to dovoljno.“

„Je li dolazio?“ pitao je stariji igrač.

„Dvaput. Treće subote nije došao. Nije se više vratio ni na trening.“

„A što si rekla sebi?“

„Da nije bio dovoljno uporan.“

Neko vrijeme nitko ništa nije govorio.

Dječak je primaknuo svoju stolicu mojoj. Noge stolice tiho su zaškripale po podu, kao da se žale.

Dječak se ponovno okrenuo prema starijem igraču. „Čega se još sjećaš?“

Stariji igrač zurio je u pod.

Napokon je rekao: „Jednom je stiglo dodavanje iz kuta. Uhvatio sam ga ne gledajući. Onaj tko ga je dodao znao je gdje ću biti. Nitko nije morao reći ni riječ.“

„Možeš li i sad tako uhvatiti?“

„Ne znam.“

Jedna se lopta sa zagrijavanja otkotrljala pod stol. Dječak ju je podigao. Bez upozorenja ju je dodao — ne jako, ali nezgodno. Stariji igrač uhvatio ju je uz prsa.

„Ovo je bilo užasno dodavanje“, rekao je.

„Ali si ga uhvatio.“

Stariji igrač pogledao je loptu u svojim rukama.

Jedna djevojčica sa zagrijavanja mahala mu je da joj je vrati. Nije je otkotrljao. Ustao je i dodao joj je, ravno i brzo, a ona ju je uhvatila u trku.

Ponovno je sjeo. Nakon nekog vremena stavio je bilježnicu u torbu ispod stola i zatvorio patentni zatvarač.

Njegove su se ruke sjećale.

Otišli smo prije nego što je utakmica počela.

U hodniku sam rekla: „Trebao si ga upozoriti prije nego što si dodao.“

„Onda ne bih znao sjećaju li se njegove ruke.“

„Mogao si ga uplašiti.“

Dječak se namrštio. Bila je to prva moja ispravka koju nije odmah prihvatio.

„Uspjelo je“, rekao je.

„Ovaj put. To nisi znao prije nego što si bacio loptu.“

Nakon toga je hodao šuteći, gledajući svoje ruke. Kod sljedećih vrata pričekao je da ga sustignem.

VII

Četrnaest vježbi

Na drugom kraju zgrade zviždaljka se oglašavala svake dvadeset i četiri sekunde.

Pratili smo je do Terena dvanaest. Sedmero djece prolazilo je kroz vježbe dok je trener premještao čunjeve, skupljao lopte, gledao na sat i ponovno puhao u zviždaljku.

Izbrojili smo četrnaest vježbi, trideset i pet zvižduka, nijedno pitanje i nijednu stanku za vodu.

Kad je trening završio, trener je sjeo uza zid. Izgledao je preumorno čak i da izvadi zviždaljku iz usta.

„Koji je problem rješavala sedma vježba?“ pitao je dječak.

Trener je zatvorio oči. „Koja je bila sedma?“

„Dvije kolone. Hvatanje, pivot, dodavanje.“

„Nju uvijek radimo u sedam i petnaest.“

„To je kada. A čemu služi?“

Trener je otvorio oči.

Očekivala sam da će se početi braniti. Umjesto toga rekao je: „Nekad sam znao.“

Ispričao nam je da je bilo vrijeme kad je svaka vježba imala svoj razlog. Jedna je učila igrače da podignu glavu i pogledaju prije nego što pomisle na ruke. Druga je učila drugi korak nakon zaustavljanja. Treća je stavljala igrača pred izbor: dodavanje ili prodor.

„Onda je klub uveo program“, rekao je. „Onda ocjenjivanja. Onda još dobnih kategorija. Objašnjenja su postajala sve kraća. Nije ostao nitko koga bih pitao kad nešto prestane funkcionirati.“

„Raditi svaki dan isto“, rekao je dječak. „Je li to dobro?“

„Nekad je bilo. Tako su to naučili.“

„A sad?“

„A sad sam baš tako prestao razmišljati o njima.“

„Možemo li napraviti sedmu?“ pitao je dječak.

Trener je pogledao prema izlazu. „Za deset minuta mi dolazi druga grupa.“

„Onda imamo vremena za nekoliko ponavljanja.“

Stali su jedan nasuprot drugome. Hvatanje, pivot, dodavanje. Polako.

Na petom ponavljanju trener je rekao: „Stajna noga ostaje na podu.“

Na šestom: „Pogledaj kamo ćeš dodati prije nego što primiš loptu.“

Na sedmom je stao.

„Eto čemu je služila.“

Prije osmog je maknuo čunj koji je dječaku govorio na koju se stranu okrenuti.

„Sad biraj“, rekao je.

Dječak je uhvatio loptu, pogledao gdje trener stoji i pivotirao od njega.

„Bolje“, rekao je trener.

Prije osmog je maknuo čunj.

Kad je ušla sljedeća grupa, čunjevi su i dalje stajali na hrpi. Trener je posjeo djecu i pitao ih što očekuju od ovog treninga.

Nitko nije znao. On je ipak pričekao odgovor.

Kad smo stigli do vrata, doviknuo je za mnom: „Tvoja prva vježba u ponedjeljak. Čemu služi?“

Nije mi dao vremena ni da otvorim usta.

„Dobro, reci mi kad dođeš na sljedeći turnir“, rekao je.

„Svidio mi se“, rekao je dječak dok smo izlazili.

„Zašto?“

„Zato što se htio sjetiti.“

„Izgledao je umorno“, rekla sam.

Dječak se osvrnuo kroz staklo.

„Jesam li bio pregrub prema njemu?“

„Mislim da nisi. Samo si mu pomogao da se sjeti.“

Iza stakla trener je slušao jednu djevojčicu koja je upravo podigla ruku.

VIII

Iste tenisice

Do osam je glavni hodnik bio pun.

Igrači su prelazili s terena na teren noseći iste torbe. Više od pedeset dječaka prošlo je pokraj nas u pet minuta. Mnogi su imali iste tenisice. Mnogi su imali isti ozbiljan izraz lica koji odrasli navuku kad žele izgledati zaposleno.

Žena sa slušalicama ih je usmjeravala.

„Teren tri na Teren sedam. Teren osam na Teren četiri. Plava ekipa na kat. Crvena ekipa preko puta.“

„Kamo idu?“ pitao je dječak.

„Na sljedeću utakmicu.“

„A poslije toga?“

„Na sljedeću.“

„A kad prestaju?“

„Kad izgube.“

Pokraj nje je, ispod natpisa DALJE, BRŽE, stajao skaut. Nudio je procjene, rang-liste, mjesta u ekipama za turnire po svijetu, individualne treninge, elitne kampove i program koji je obećavao da će preskočiti godinu razvoja.

„Koju godinu?“ pitao je dječak.

„Onu sporu“, rekao je skaut.

„Što se događa u sporoj godini?“

„Uglavnom osnove.“

„Zašto bih je onda htio preskočiti?“

Skaut mu je pružio brošuru. Na naslovnici je igrač letio kroz dim prema košu koji nikako ne bi stao u tu fotografiju.

„A gdje ću stići?“ pitao je dječak.

„Na sljedeću razinu.“

„Što je tamo?“

„Razina nakon nje.“

Dječak je vratio brošuru.

„Mislim da ću ipak pješice.“

Skaut se već bio okrenuo prema drugoj obitelji.

Nastavili smo kroz gužvu. Kod vrata je na klupi sjedila jedna ekipa i smijala se nečemu što se dogodilo za doručkom. Jedna igračica stajala je u sredini i oponašala kako je druga ispustila pladanj. Smijeh je oko njih stvarao nevidljiv, veseo mali mjehur.

Dječak ih je gledao predugo.

Dječak ih je gledao predugo.

„Nia se tako smije“, rekao je. „Kad promaši šut ili izgubi loptu, odglumi cijelu stvar ispočetka.“

Tada je prvi put izgovorio njezino ime.

„Jednom joj je lopta upala u lokvu“, rekao je. „Dala mi je torbu da je držim i posegnula za loptom. Spala joj je tenisica i upala i ona. Pa sam tako ja držao njezinu torbu i njezinu loptu, a ona je iz lokve pecala tenisicu.“

Gotovo se nasmiješio. Šaka mu se otvorila, kao da još drži te stvari.

„Mogao bi im se pridružiti“, rekla sam i kimnula prema ekipi.

„Ne poznajem ih.“

„Obično ne poznaješ ljude prije nego što im se pridružiš.“

„Već imaju dovoljno igračica.“

„Ekipe obično imaju mjesta za još jednoga.“

Zastao je i čvršće stegnuo remen torbe. Imala sam još nešto reći, ali sam to ostavila za drugi put.

„Hoćeš li posjediti sa mnom dok ne stignu?“ pitala sam.

Kimnuo je.

Našli smo klupu ispred moje svlačionice. Ostavio mi je mjesta, ne podižući pogled.

IX

Klupa

Moja je ekipa stigla u osam i petnaest.

Zatekle su nas na klupi ispred naše svlačionice. Tess mi je dala ključ od sobe, koji sam ostavila u vratima hotelske sobe. Mara je zamolila dječaka da makne torbu kako bi mogla sjesti.

Okupila sam ih oko praznog ekrana u video sobi.

„Jučer sam vam dala previše odgovora“, rekla sam. „Danas imam samo dva pitanja.“

Tess, naša kapetanica, prekrižila je ruke. „Jučer si imala jedanaest odgovora. Sad hoćeš naše?“

„Hoću.“

Nije spustila ruke.

Pustila sam snimku bez oznaka, s našom bekicom na krilu.

„Maro, što si ti vidjela?“

Mara me pogledala da vidi je li ovo neki test.

„Njihova visoka izašla je visoko. Mislila sam da će se prostor zatvoriti.“

„Što ti je trebalo?“

„Dodavanje ranije. Ili da Liv kasnije utrči. Stigle smo u isto vrijeme.“

Gdje i kada.

Liv se nagnula naprijed. „Mislila sam da kasnim.“

„Uranila si“, rekla je Mara.

Pogledali smo ponovno. Kako smo gledale iz različitih kutova, tako su i odluke dobivale različite oblike.

Dvadeset minuta igračice su govorile više od mene. Njihova objašnjenja bila su vrlo neuredna. Mnogo su puta proturječile same sebi, ali su na kraju otkrile problem koji su moje tri stranice bilježaka propustile, a koji nam je cijelo vrijeme bio pred očima. Pred kraj je Tess rekla: „Njihova visoka uvijek izađe kad prebacimo loptu na drugu stranu.“ Onda je izgledala ljuta što je to rekla.

Tada je Mara primijetila dječaka.

„Trenira li on s nama?“

Pogledala sam ga. Sjetila sam se sobe s peharima.

„On je sa mnom“, rekla sam.

Dječak je spustio pogled.

„Zna li igrati?“ pitala je Mara.

„Znam“, rekao je.

„Super. Ima nas devet.“

Na terenu smo igrali tri na tri na jedan koš. Mara je predložila da se koš računa samo ako svo troje dotakne loptu. Ostale su pristale pokušati.

Dječak se divno kretao bez lopte. Zaustavljao se u ravnoteži, rano uočavao prostor i hvatao svako teško dodavanje.

Ali kad god bi dobio loptu, kao da bi se ukočio.

Provjeravao je svaku opciju dok ne bi nestala.

„Dodaj!“ doviknula je Mara.

Dodao je na sigurno, natrag odakle je lopta i došla.

Sljedeći napad bio je isti. Slobodan prostor je znao naći. Bilo mu je teže odvojiti se od lopte.

Prekinula sam igru.

„Što vidiš?“ pitala sam ga.

„Puno stvari.“

„Izaberi jednu.“

„A ako je pogrešna?“

„Onda ćemo zajedno popraviti“, rekla je Mara.

„Još nisam siguran.“

„Vidio si kad je Liv krenula“, rekla sam. „Probaj dodati kad ona krene. Poslije ćemo pogledati što se dogodilo.“

U sljedećem napadu uhvatio je loptu na vrhu. Liv je utrčala. Dodao je, a igračica koja je čuvala Liv već je bila na liniji dodavanja. Izbila je loptu.

„Ponovno“, rekla je Liv.

Drugi put igračica u obrani nije ni pogledala Liv. Bila je sigurna da dodavanje stiže.

Mara je zaustavila loptu. „Ne čuva ona tebe. Čuva tvoje dodavanje. Ti nikad ne kreneš na koš, pa ona ne mora brinuti zbog tebe.“

Dječak je pogledao koš kao da ga je netko primaknuo.

Liv je pokazala na iscrtani polukrug ispod obruča. „Ako mu docrtaš dva oka, nasmiješit će ti se. To je Smješko. Pokušaj doći do njega. Natjeraj je da izađe na tebe.“

Sljedeći put krenuo je u prodor: dva koraka prema Smješku. Igračica koja je čuvala Liv ostavila ju je da bi zaustavila njega. On je dodao. Lopta je stigla Liv u korak. Liv je položila loptu u koš i pokazala na njega. Tess je uhvatila loptu ispod mrežice i iznijela je iza linije za tricu.

Prvi put se dječak nasmiješio i nije to pokušao sakriti.

Natjeraj je da izađe na tebe.

Posljednjih nekoliko minuta ukinuli smo pravilo da svo troje mora dotaknuti loptu. Liv mu je i dalje pokazivala ruke kad bi krenula. On je i dalje tražio pravi trenutak za dodavanje. Jednom, kad mu nitko nije izašao, zadržao je loptu i sam zabio koš. Nitko mu nije rekao da to učini.

Tess je sljedećim dodavanjem pronašla Maru u slobodnom prostoru. U sljedećem napadu Tess je tražila loptu natrag. Mara joj ju je dala.

Kad smo završili, dječak je sjeo pokraj mene da ponovno zaveže tenisicu. Pomaknula sam nogu da mu ne smeta. Zavezao je čvor i ostao sjediti.

X

Utakmica

Na poluvremenu smo gubile s jedanaest koševa razlike.

Stara verzija mene ušla je prva u svlačionicu. Nosila je statistički list, korekcije, dogovor tko koga čuva i govor o tome da nema vremena za gubljenje. Bila je spremna popuniti svaku tišinu prije nego što bi igračice uopće mogle čuti same sebe.

Pustila sam je da čeka vani.

„Je li naš problem vrijeme ili prostor?“ pitala sam.

Mara je prva odgovorila. „Vrijeme. Vidimo, ali lopta stigne tek kad se pomoć vrati.“

„Što možemo promijeniti?“

Igračice su se raspravljale. Hanna je htjela više prodora: ako uđemo u reket, pomoć će morati ranije odlučiti. Tess je htjela da popunimo kutove, da pomoć ima dulji put, a mi prostor koji možemo iskoristiti. Netko je htio manje driblinga i više utrčavanja. Liv je rekla da utrčavamo zato što nam akcija tako kaže, a ne zato što je prostor tu.

„Onda prestanite pokušavati odigrati akciju“, rekla sam.

Moja pomoćnica zurila je u mene. „Posljednja tri treninga potrošile smo na to.“

„Pa što onda igramo?“

„Ono što vidimo“, rekla je Liv. „Ono što nam obrana daje.“

„Znači, tri su treninga bila uzalud?“

„Nisu“, rekla je Mara. „Zahvaljujući njima znamo što gledamo.“

Dječak je sjedio na kraju klupe u rezervnoj majici za zagrijavanje. Pravila turnira nisu mu dopuštala igrati. Pratio je svaki napad kao da je i sam na terenu.

U trećoj četvrtini brže smo griješile. Mara je ušla u prodor ravno u zid pomoći. Liv je utrčala prerano. Hanna je dodala u prostor u koji još nitko nije krenuo.

Zamalo sam zatražila time-out.

Onda su se počele prilagođavati.

Dodavanja su kretala ranije. Utrčavanja su čekala. Kutovi su se popunjavali. Na svaki šut svih pet je išlo na skok. Kad bismo uhvatile loptu, sve su trčale, čak i Hanna, koja je mrzila trčati. Promašen šut, nakon skoka, postajao je dodavanje više i bolji šut. Klupa je počela naglas govoriti što vidi.

„Kut prazan."

„Pomoć je tu."

„Još jedno!"

Hannino dodavanje završilo je u trećem redu tribina.

„Još nisam bila krenula", doviknula je Liv.

Hanna je kimnula i potrčala natrag u obranu.

Sredinom četvrte četvrtine Mara je stala ispred igračice koja je išla u prodor i postavila se. Igračica je naletjela ravno na nju. Sudac je svirao prekršaj Mari.

Sudac je imao možda šesnaest godina. Bio je iza akcije.

Mara se bijesno okrenula prema njemu. Ustala sam.

„Meni je izgledalo da si bila postavljena", rekla sam joj. „Pitat ćemo ga u stanci. Igraj dalje."

I dalje je zurila u suca.

„Krivi koš", rekao je dječak s kraja klupe.

Mara ga je pogledala, ne shvaćajući što je htio reći. Izdahnula je i potrčala natrag u obranu.

Dva napada kasnije ista je igračica ponovno krenula u prodor. Ovaj put Mara je stigla korak ranije i dobro se postavila, tako da ju je čak i sudac iza akcije mogao vidjeti. Sudac je sad svirao napadački prekršaj.

U sljedećem napadu Mara je prva stigla do ničije lopte. Kad se djevojčica koja je jurila za njom spotaknula pokraj nje, Mara se sagnula i pomogla joj da ustane.

Deset sekundi prije kraja gubile smo jednim košem razlike.

Zatražila sam time-out.

Igračice su me pogledale.

„Što vidite?“ pitala sam.

Nitko nije odmah odgovorio. Onda se dječak nagnuo naprijed.

„Kad Mara podigne loptu, kamo gleda njihova visoka?“

„U loptu“, rekla je Liv. „Uvijek u loptu.“

Liv mi je uzela flomaster iz ruke i stavila dvije točke unutar malog polukruga ispod koša. Ispalo je nasmiješeno lice. Dječak mu je uzvratio osmijeh.

„Smješko“, rekla je Liv.

Nacrtala je pet malih kružića, široko raspoređenih: dva u kutovima, dva na krilima i jedan gore. Onda strelicu kroz slobodan prostor, prema Smješku.

Mara je pokazala na nju. „Mogu stići dotle.“

„A ako krenu zaustaviti me?“ pitala je Mara.

Liv je povukla liniju natrag, prema kutu. „Onda sam ja ovdje.“

Ostale su se nagnule nad ploču. Tess je pomaknula jedan kružić šire. Hanna je obrisala liniju koja je presijecala Marin put. Liv je sebe stavila u kut i dvaput kucnula po ploči.

Njihova akcija, na našoj ploči.

„A ako promašimo šut?“ pitala je moja pomoćnica.

„Onda promašimo šut“, rekla je Mara.

Mara je krenula u prodor prema Smješku. Njihova visoka izašla je u pomoć da je zaustavi. Liv je ostala široko i pokazala ruke za dodavanje, i lopta joj je stigla prije nego što se igračica iz obrane uspjela vratiti.

Uhvatila je loptu, postavila noge i šutirala.

Lopta se zavrtjela po obruču i ispala. Tess je krenula na skok. Sirena se oglasila prije nego što ju je stigla vratiti prema košu.

Izgubile smo jednim košem razlike.

Nekoliko sekundi nitko se nije pomaknuo.

Liv je sjela i olabavila vezice na jednoj tenisici. Ruke su joj se malo tresle. Tess je sjela pokraj nje i ništa nije rekla.

Onda je Liv pokazala na Maru. „To je bilo pravo dodavanje.“

„Ipak sam htjela da uđe“, dodala je.

„I ja“, rekla je Mara.

Dječak je pogledao Liv. „Sljedeći put?“

„Sljedeći put“, rekla je.

Dok smo se rukovale, protivnička trenerica zadržala je moju ruku trenutak dulje nego obično. „Nešto ste promijenile na poluvremenu“, rekla je. „Još ne znam jesmo li mi zbog toga bile lošije ili vi bolje.“

Dječak je čekao kod izlaza prema svlačionicama.

„Misliš li da smo nešto naučile?“ pitala sam ga.

„Znat ćeš ako bude tu i sutra.“

XI

Rad ispod poda

Nakon utakmice dječak je Mari vratio posuđenu majicu. Jedna se lopta otkotrljala ispod najniže tribine.

Dječak je ušao za njom. Čuli smo kako nas doziva iz mraka.

Iza sklopljenih sjedala bio je uzak servisni prostor pun prašine, stare trake i stvari izgubljenih tijekom mnogih sezona: crvena čarapa, dvije bočice za vodu, zviždaljka, dječje naočale i deseci omekšalih košarkaških lopti.

Pojavila se domarka turnira s ručnom pumpom.

„Nakon svakog turnira“, rekla je, „pokupim sve što je zgrada progutala.“

Provjerila je svaku loptu. Neke su držale zrak. Iz nekih je šištalo oko ventila. Jedna je pukla po šavu.

„Zašto ih popravljate?“ pitao je dječak. „Gore ima novih.“

„Gore uvijek misle da ima novih. Mi ovdje dolje znamo koliko ih ima.“

Pružila mu je pumpu.

Radio je dok prva lopta nije postala okrugla pod njegovim rukama. Posao je bio spor. Ništa u njemu nije nalikovalo napredovanju ili učenju.

„Tko vas vidi kad ovo radite?“ pitao je.

„Obično nitko.“

„Kako onda znaju da je važno?“

„Ne znaju. Sutra samo uzmu loptu i driblaju.“

Napumpao je još jednu.

Dok je pumpao, slagala sam lopte koje su držale zrak. Ramena su me počela ugodno boljeti. Iznad nas utakmice su se nastavljale. Tenisice su škripale. Zviždaljke su se oglašavale.

Sutra samo driblaju.

Domarka se sagnula i podigla nešto iz prašine. Zelenu vrpcu.

„Tvoja?“

Dječak je opipao patentni zatvarač na torbi. Čvor se odvezao dok je puzao.

„Nijina je“, rekao je.

Nije je ponovno zavezao. Držao ju je ispravljenu na dlanu.

Zove se Nia, rekao nam je. Ima osam godina i živi blizu njegova terena. Navečer vježba ispod savršenog koša, jer jedino do njega može dobaciti. On joj skuplja lopte. Ona broji pogotke.

„Ponekad stigne prije mene, sjedne na loptu i čeka me. Kaže da je tako rezervira.“

Kaže da je tako rezervira.

Prebacio je vrpcu preko koljena.

„Vezala je ovo za mrežicu da svi znaju koji je koš njezin. Jednom me zamolila da gledam jedan njezin šut. Čupao sam korov. Čekala je dok nisam spustio vrtne vilice.“

„Je li ušao?“

„Nije. Rekla je da nisam gledao kako treba.“

Malo se nasmiješio, pa ponovno uzeo pumpu.

„Pomagao sam joj sa stopalima. Pa s rukama. Ponekad je ona tražila. Nakon nekog vremena nisam ni čekao da traži.“

„Što je ona radila?“

„Ponekad je pokušala. Ponekad je držala loptu dok ja ne prestanem pričati. Mislio sam da sluša.“

Želio je da ona zavoli igru. Počeo je odlučivati kako ta ljubav treba izgledati.

Onda su starija djeca počela dolaziti nedjeljom navečer. Od šest su igrala na druga dva koša, sve dok se ne upali ulična svjetiljka.

„Zadnji put kad sam došao, ona je već igrala s njima. Donio sam joj njezinu malu loptu. Mahnula mi je, ali nije prišla.“

Okrenuo je vrpcu.

„Pozvao sam je. Rekla je da mogu i ja igrati. Rekao sam joj da nije spremna za njih. Gubila je loptu svaki put kad bi joj netko prišao.“

Stisnuo je pumpu između koljena.

„Stalno sam joj govorio gdje da stane. Rekla mi je da prestanem. Onda je promašila šut, a ja sam joj opet rekao za stopala.“

„Što je rekla?“

„Da savršeni koš čuvam za sebe. Skinula je ovo s mrežice i stavila mi u ruku. Rekla je: ‚Zadrži svoj savršeni koš.‘“

„A ti si ga čuvao za nju.“

„Jesam.“

Iznad nas je nekome ispala lopta. Slušali smo kako odskače nekoliko puta.

„Pitao sam je kad želi vježbati. Rekla je da može vježbati i sama.“

Spustio je pumpu.

„A ja sam i dalje držao njezinu loptu u rukama.“

Domarka je uzela napumpanu loptu i jednom je odbila o pod. Ovdje dolje zvuk je bio glasniji.

„Zato sam došao ovamo“, rekao je. „Da vidim kako uče igrači. I treneri.“

Domarka mu je vratila loptu i nastavila provjeravati ventile.

„Mogu li uzeti ovu?“ pitao je.

„Možeš. Vrati je ako ventil počne propuštati.“

Dječak je ponovno provukao vrpcu kroz patentni zatvarač, zavezao je dvaput i čvrsto stegnuo čvor.

Odnijeli smo dobre lopte gore. U posljednjem krugu uzeo je jednu s moje hrpe. Penjali smo se polako i nitko od nas nije mnogo govorio.

XII

Povratno dodavanje

Do večeri se turnirska dvorana ispraznila.

Moja se ekipa vratila u hotel. Domarka je gasila svjetla iznad terena, red po red, počevši od najdaljeg kraja. Netko je tijekom dana popravio sat iza zapisničkog stola. Pokazivao je pet i deset.

Dječak je pogledao na sat.

„Ima li još autobusa?“

Pogledala sam vozni red na mobitelu. Bio je još jedan.

„Sutra je nedjelja“, rekao je. „Veliki dolaze u šest.“

Mislila sam da bismo mogli ostati na Terenu jedan dok domarka ne bude morala zaključati.

„Hoće li Nia biti tamo?“

„Obično stigne prije mene.“

Prebacio je remen torbe preko ramena. Popravljenu loptu držao je pod pazuhom.

Izašli smo baš kad se ugasio posljednji red svjetala.

Vani su se duž drugog kraja parkirališta kretali autobusi ekipa. Otvorio je torbu. Unutra su bile mala lopta i male vrtne vilice za čupanje korova iz pukotina. Između njih je stavio moj prvi crtež — dvoranu s odškrinutim vratima.

„Nisam ga dovršila“, rekla sam.

„Baš ga zato i hoću.“

Onda je odvezao vrpcu s patentnog zatvarača i namotao je oko dva prsta.

„Hoćeš li je opet vezati na savršeni koš?“

„Dat ću je njoj. Neka je veže tamo gdje želi igrati.“

Pokazao je na autobusno stajalište preko puta. Prešli smo zajedno.

„Nisam joj rekao da mi je žao“, rekao je.

Sjeli smo na klupu pod nadstrešnicom. Lopta mu je stajala uz tenisice. U staklu su pokraj nas sjedili naši odrazi, malo tamniji i malo dalji.

Autobus je kasnio. Nitko od nas se nije žalio.

Sjedili smo još malo. Preko puta su se, jedno za drugim, upalila svjetla na terenu. Nagnuo se naprijed da vidi ima li koga.

Autobus je kasnio. Nitko od nas se nije žalio.

„Kad noću vidiš mali osvijetljen teren“, rekao je, „nećeš znati je li moj.“

„Neću.“

Palcem je izravnao vrpcu.

„Ne znam hoće li me čekati.“

Ostala sam pokraj njega. Na cesti još nije bilo ničega.

Autobus je izašao iza ugla.

Uzeo je loptu. Posegnula sam za njegovom torbom prije nego što sam se sjetila da je njegova. Pustio me da je ponesem do vrata.

„Hoćeš li se vratiti?“ pitala sam.

„Ne znam.“

Odgovor je bio malen i sasvim običan. Nisam imala ništa korisno reći.

Uzeo je torbu. Na gornjoj stepenici okrenuo se i podigao ruku. Podigla sam svoju.

Izabrao je sjedalo uz prozor i stavio loptu na koljena. Dok je autobus kretao, podigao je obje ruke do stakla, otvorene, onako kako ih je Liv pokazivala prije nego što bi utrčala.

Uzvratila sam dodavanje.

Kad je autobus otišao, ostala sam dok u staklu nadstrešnice nije ostao samo moj odraz.

Neko vrijeme, kad god bih okrenula zapisnik, očekivala sam glas kraj svog lakta.

Navečer, kad prolazim pokraj terena s upaljenim svjetlima, zastanem. Tražim pogledom dječaka koji čeka da nečija nestrpljivost prođe. Ponekad je tamo samo domar koji zaključava. Ponekad čujem loptu mnogo prije nego što vidim tko igra.

Ne znam što je Nia rekla kad se vratio kući. Pokušala sam to zamisliti, ali kad znaš samo jednu stranu priče, to ne pomaže.

I dalje pokušavam nacrtati igrača koji uči.

Svaka je verzija nedovršena. Na svakoj ostavim vrata malo više odškrinuta.